

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» № 892-р від 8 жовтня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.09.2024).
2. Теоретичні та методичні основи модернізації механізмів підвищення дослідницької спроможності університетів України у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» та повоєнного відновлення України як сильної європейської країни: монографія / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мелков, І. Жилияєв, І. Рєгейло, О. Слободянюк, Н. Базелюк; за ред. В. Лугового, І. Драч, О. Петроє. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 173 с.
3. Політика відкритої науки. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/resources-policy_of_open (дата звернення: 16.09.2024).

ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Єфімов А. С.

Луцький національний технічний університет, Луцьк (Україна)

e-mail: iirdna.sb@gmail.com

З початку повномасштабного вторгнення економічне життя країни зазнало значних змін. Вагомі руйнування інфраструктури та підприємств призвели до значного скорочення виробничих потужностей. Масова міграція призвела до втрати великої кількості робочої сили. Зростання невизначеності та ризиків обмежило інвестиційну діяльність та ускладнило фінансування нових проєктів.

Одним із найважливіших індикаторів виміру економічного зростання є реальний ВВП. За даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), спад реального ВВП в перший рік війни становив 29,1 % [1]. З основних причин настільки значного спаду варто виділити зупинку діяльності підприємств на Сході та Півдні України і обмеження експорту товарів через заборону польотів над Україною, втрату частини морських портів і блокування морських шляхів. Розблокування коридору для кораблів і певна стабілізація справ на фронті дали змогу у 2023 році досягнути росту ВВП на цілих 5 %, а прогнозне значення в 2024 році становить 3,2 %. Не зважаючи на ріст в останні 2 роки, реальний ВВП в Україні все одно залишається меншим за показник 2021 року на 23,2 %, і за прогнозами МВФ, не сягне довоєнного рівня як мінімум до 2030 року.

Важливо також згадати показник ВВП на душу населення. Протягом першого року війни цей показник зменшився лише на 6 %. Основною причиною того, що цей індикатор показав менший спад, є масова еміграція населення закордон та окупація територій. Протягом 2022 року населення України зменшилося на 5,97 мільйонів осіб, а в 2023 – ще на 1,83 мільйона. За прогнозами МВФ, у 2024 році населення України зросте на 170 тисяч осіб, і далі буде зростати, вочевидь, через повернення громадян назад. Через значну депопуляцію ВВП на душу населення показує значний ріст у 2023 році, який становить 16,6 %. У 2024 році цей показник має зрости лише на 6 %, очікувано, через те, що період масової міграції припав на 2 попередні роки.

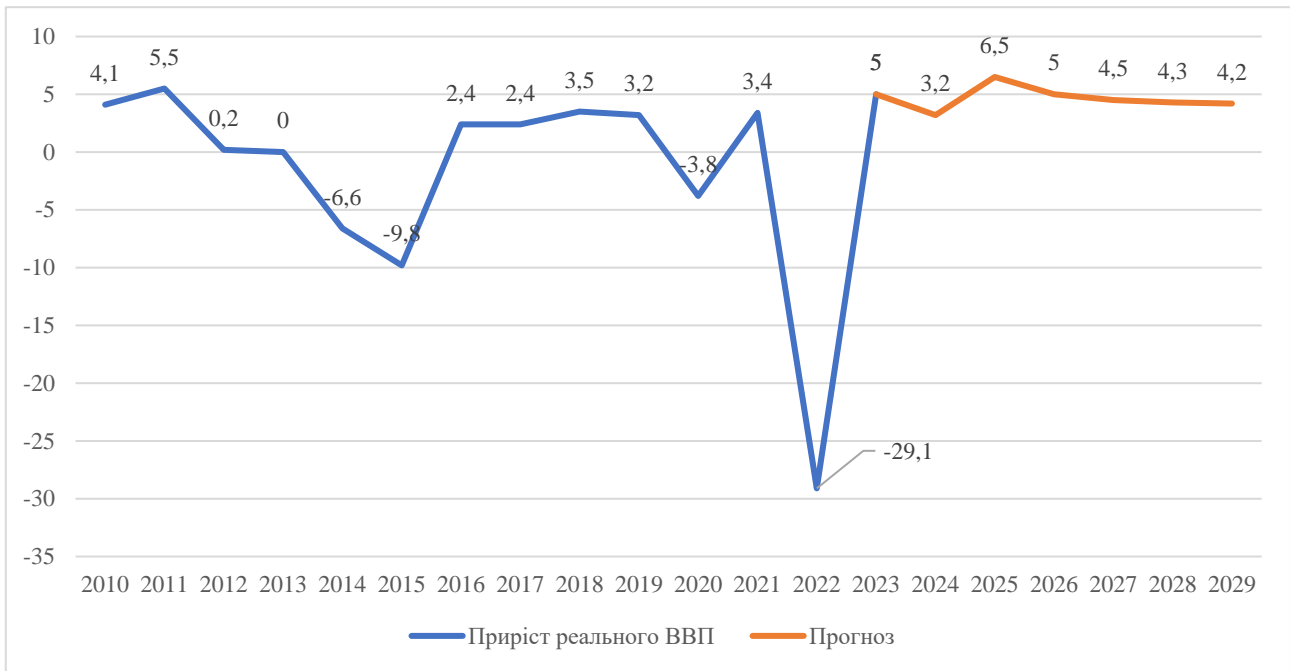


Рисунок 1. Динаміка змін реального ВВП в Україні за 2010–2023 рр. та прогноз значень на 2024–2029 рр.

Джерело: побудовано та обраховано автором на основі даних [1]

До ключових факторів, що впливають на економічне зростання, також належить індекс споживчих цін. Цей показник характеризує зміну вартості певного набору товарів та послуг у поточному періоді, порівняно з певним базовим періодом. Для обрахунку було взято щомісячні дані за ІСЦ з Держстату та обраховано кварталні індекси [2].

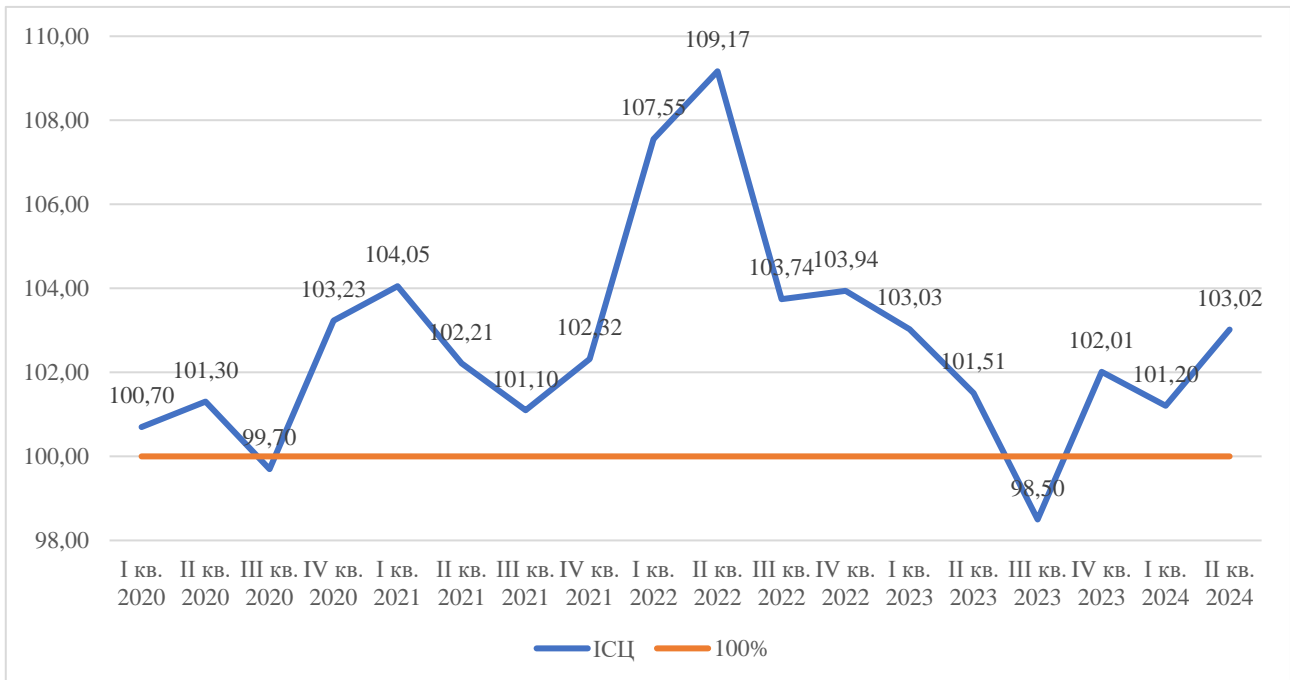


Рисунок 2. Динаміка індексу споживчих цін в Україні за 2020–2024 рр.

Джерело: побудовано та обраховано автором на основі даних [2]

З рис. 1 можемо бачити, що найбільший ріст був у першій половині 2022 року, і в II кварталі індекс споживчих цін досягнув позначки 109,17, що означає збільшення вартості певного набору та послуг на 9,17 %. Після пікових значень надалі цей показник не перевищував 104 пунктів. Загалом протягом 2022 року ІСЦ сягнув 126,6, що показує значне знецінення державної валюти. У наступному 2023 році інфляція зменшилася і була на рівні 105,1 пунктів, що навіть менше, ніж було у 2021 році, і незначно більше за результат 2020 року. Це нам показує певну стабілізацію економічних процесів у країні. За перше півріччя 2024 року ІСЦ становив 104,26 пункти, і найімовірніше, в кінці року результат буде вищим, ніж у 2023 році.

Вкрай важко досягнути сталого економічного зростання за умови високого рівня безробіття. Оскільки від початку повномасштабного вторгнення Державна служба статистики не публікує дані за цим індикатором, було взято дані дослідницької агенції Info Sapiens на сайті Центру економічної стратегії [3]. Найвищий рівень безробіття спостерігався з березня до серпня 2022 року і протягом цього періоду не опускався нижче 26 %. Після цього почався низхідний тренд, і цей показник поступово зменшувався. Якщо у 2022 році в середньому за рік рівень безробіття становив 25,4 %, то за неповний 2024 рік показник зменшився до 16,1 %, тобто зафіксовано відносно зменшення цього показника на 36,6 %. Варто зазначити, що три найменші місячні індекси після початку повномасштабної війни припадають на 2024 рік і навіть є меншими за показник жовтня 2021 року. Проте загалом у 2021 році показник безробіття становив 9,8 %, що значно менше за наявний.

Попри всі негативні наслідки війни, Україна має потенціал для подальшого розвитку. Для економічного відновлення країні необхідна подальша підтримка міжнародних партнерів, впровадження більш активних заходів держави для зменшення безробіття та забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу.

Отже, воєнний стан призвів до значних змін в економіці країни. Незважаючи на значне погіршення економічних показників у 2022 році, деяке відновлення у наступні періоди відбулося завдяки стабілізації ситуації в країні та відновленню логістичних коридорів. Проте значним викликом у майбутньому є зменшення кількості населення та стимулювання повернення громадян назад до України. Подальше економічне відновлення буде залежати від багатьох факторів, зокрема, від подальшої підтримки міжнародних партнерів та державної політики країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Ukraine stats. URL: <https://www.imf.org/external/datamapper/profile/UKR> (date of access: 21.09.2024).
2. Банк даних | Державна служба статистики України. Головна | Державна служба статистики України. URL: surl.li/diprxn (дата звернення: 21.09.2024).
3. Трекер економіки України під час війни – ЦЕС. Центр економічної стратегії – Неурядовий дослідницький центр з питань економічної політики. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 21.09.2024).
4. Данилишин Б. Як забезпечити економічне зростання в умовах війни. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/3/697664/> (дата звернення: 21.09.2024).